

• Предпринимательство

ТУСПА СУОЛЛААХ-ИИСТЭЭХ ТЭРИЛТЭ

теһе кыалларынан кыһанабыт, сыанабытын собурууттан аҕалы мизбэллэртэн ырааппаппыт.

"Кэнчээрлэргэ" сакаас үксүн чааһындай дартан киирэр, бу кэнники кэмгэ тэрилтэлэр да истиһэн, сэнээрэн, сакаастаан эрэллэр. Ол курдук, ааспыт сайын улуус дьаһалтатын дьэтиин кабинеттарын заннарын, "Улыска" уһуулааһыга оруннан олопполуогар тийэ сэр мизбэллэр, "Мичил" уһуулааһыга барууларын онтон да атыттары онорон бизирбиттэрэ. Уһууларга сакаасчыт баҕатын хайаан да учуоттуулар, бэйэлэрэ кэмэйин, быһытын-таһаатын, өгүтүр тийэ ыйан, уруһуйдаан бизирэлэр. Манна кунья ыскааттарын, олоппостору, остуоллары, араас быһылаах тумбалары, быһата, мизбэл сүрүн көрүгүн барытын онороллор. Оттон симнабас мизбэллэр онорууга бу соторулааһыттан сага ылсан эрэллэр.

Матырыйаал булуута-талыта, сүүрүтэ-көтүүтэ сүрдээх түбүктээх үлэ. Маньаха Петр Петрович үксүгэр бэйэтэ собуруунан-хотугунан сылдьан булар-талар. Онук көпсөтөн, матырыйаалларын Дьоккуускайга диэри аҕалтарар, онтон киирэн бэйэлэрэ таһаараллар. ДВП, ДСП, фанера уо. д. а. матырыйааллары Новосибирскайтан ылааллар. Онон минилэргэ сүрдээх улахан көмөнү Чурапчыттан төрүттээх "Транзит С" дьон чааһынай фирмалаах В.А.Ег-

лянова онорор. Петр Петрович Вера Афанасьевнаһын дуогабар түһэрсэн сакаастарын кини нөҥүө Дьоккуускайга аҕалтарар. Оттон фурнитураларын, ол эбэтэр арааһынай кыра деталларын, бүрүөт таһааран Москуваттан сакаастаан ылааттараллар. Поролону Дьоккуускайтан таһаараллар, мизбэл оҥоһуулар бэс мас халтаһынан Манга-Хангалас Төһүлүттэн атылаһаллар. Халтаһынары сиигэ хайаан да 6 бырыһаанга тийиэр диэри куурдаллар. Куурдар камераларын эмкэ бэйэлэрэ онорбуттара, билингитэ биир куб мас батар. Дьэ, итинник матырыйаалы тоһоһуотугар тийэ булууттан саҕалаан сакаасчыт илимилэргэ киирэр диэри сүрдээх элбэх түбүктээх үлэ — мизбэл онорууга.

— Быһаапкаларга кыттыгыт хайдаһый?

— Билиги быһаапкаларга улахан кыттан көрө иликпит, биирдэ манна уонна ааспыт сайын Дьоккуускайга ыһаахха киирэн кыттыбылпыт. Дьингэр кыттыахпыт сөл эгэ да, наар сакаастаан-сакааска олоробут, атыта кыайан таһаарбаппыт, биир сакаас бүтүбүзэ иккис, онтон үтүс, итинник тийигин быһаахха киирэр турар. Оттон быһаапкага барары гынаахпытна бэйэбитигэр илдьэ хаалбылпыт туох да суох буолар. Онон эрдэтэн сэрээн, бөлөмнөнэрбитигэр кырата ый аһара бириэмэ наада. Уонна оттон сага тэрил-

лэн биир эрэ сыл үлээбэт дьоннор инникигин кыттыахпыт турдаҕа.

Инники быһаан манник кэскиллээхтик үлэтин саҕалаабыт, дьон сэнээритин ылбыт тэрилтэбэ кээҕ. Онук эһил сага уһаайба сири ылаа, сага мастарыскай туттан, базаһы кэңэтин боппурдуһа бастаы улахан суолталаахтарынан буолар. Итини сэрэ сага технологиянан үлэлиир станоктары, прибордары, минн-лиораманы ылаа, кыахтарын кэңэтэргэ быһааннылар. Очутугар эһиллэртэн корпуснай уонна

Петр Петрович кэргэнэ Надежда Николаевна идэтинэн уруһуйдуу, улуустаы оҕо музыкальнай оскуолатын художественнай кылааһыгар учууга-тынан үлэлиир. Иннэ гынан эскиз ыһорорго, дизайннырга сүрдээхтэн көмөлөһөр, субаама буолар.

"Кэнчээр" чааһынай предприятиега сылдьан баран, кырдык, собуруу дойдуттан аҕалылыбыт мизбэллэр атылаһаахха эр бэйэ дьонун кээнин сабууэр сыанаба, бэйэ дьэбэр-уоктар барсар барааннаах, интерьергар сөл түбөһөр-

офиснай мизбэллэр онорууга киирээтээхтэр. Билим а улахан кыахтаах станок сыаната кырата 300 тыһ. солк. тийээн турар. Эһил база кэңээтэбинэ эһин сага үлэ мизэтиин таһааран, онорон таһаарылы үрдэтэргэ оорук турарын салайааччы бэлэтиир.

дизайнаах гына сакаастаан ылар өрдүк эһит дьон түмүккэ кээлим.

С.БОРИСОВА.

Хаартыскага: П.П.Саввин (ортоку) үлэтиллэрин кытта; "Кэнчээр" ЧП-га оҥоһулуубут мизбэллэр.

• СОНУННАР • СОНУННАР • СОНУННАР •

УЛУУСКА МИНИСТР КЭЛЭН БАРДА

Тохсунуу 15 күнүгэр Чурапчы улуугар СР Ис дьаһалага министри, милиция генерал-майора А.В.Назаров кэлэн улуус олоһун дьаһалын, отдел үлэтин кытта билсэн барда. Сарсыардадан Александр Викторевич улуус баһылыга И.Н.Аммосов приемугар сырытта, онтон салгыы биллэр-көстөр тэрилтэлэринэн сылдыһалааста. Күс 12 чаастан министр улуустаагы Ис дьаһала личнай састаабын кытта көрсүлүүтүгэр баһылык И.Н.Аммосов, министри тыловой ханаччыга солбуйааччы, Ис сулууса полковнига О.И.Кондратьев, улуус прокурора, юстиция советнига Ф.М.Борисов, федеральнай судья М.Н.Габышева кыттыны ылылар. Министр бэйэтин этиитигэр отдел сотрудниктарыгар үлэлэрин иһин махтанна уонна бастыг-үлээхтэргэ министерство Бочуотунай Грамоталарын туттартаата. А.В.Назаров кытта көрсүлүү муньах туһунан сийилии кэлэр нүөмэрдэргэ "Кииһи уонна сохуон" балаһаттан аабыт.

ЫЧЧАТТАР УОННА СПОРТСМЕННАР БАПЛАРА

Тохсунуу 16 күнүгэр А.П.Мухомов аатынан быһаапка саалаһыгар үксэ кубулуйбут ыччаттар уонна спортсменнар Сага дьыллаагы баалара ытылыһа. Манна улуус баһылыга И.Н.Аммосов бэйэтинэн кэлэн кыттыны ылбыта дьаһала кэлбит дьон сүргэлэрин көтөҕөр. Баһылыгы таңа физкультура уонна спорт институттан тренер Г.А.Бураков, спорт отделын начальнига М.В.Ноговицын, дьинэ кэргэн политикаһын уонна социальнай көмүскэл управлениитын начальнига С.И.Никитин кэлэн, сыл бастыгыгарынан ааттаммыт спортсменнар уонна ыччаттар үөрүүтүгүн үлэтиһинилэр. 2002 сыл чулуу спортсменнарын ааттарын хаһыат Сага дьыллаагы нүөмэригэр ааһан турабыт. Бааһа минилэргэ грамоталары, медаллары уонна сыанаалаах бэлэхтэри улуустаагы спорт отдел начальнига И.И.Оконешников туттартаата. Оттон государственнай ыччат политикаһын олоһо киллэрингэ өгөлөлөрүн иһин улуус ыччааха уп-

равлениитын грамоталарын дьарыктаах буолуу минин директора Н.Н.Шестаков, "Арчы" үөрэтэр-үлээтэр комбинат директорын солбуйааччы М.З.Бурцева, үөрэх управлениитын кадрга отделын сэмиздиссэй Н.С.Дьячкова уонна араас зыгэра үлэлиин сылдыар ыччат дьоммут ылылар. Мантан кээһэ бүтүһүн күннэрин турар Сага дьыллаагы харыйа тула үлүү, көр-нар тэрилиннэ.

ДЬОКУГАР-СЭРГЭТИГЭР БИЛИГИН ДА ТУҔАЛЫАҔА

Алабар кээһилэрин кииһигэр 10-ча сыл үлээбээхэ турбут таһаара дьинэ "Үтүө дьаһала" хамсааһын чэрчитинэн олохтоох кээһилииннэ күүһүнэн сөргүтүлөн, тохсунуу 18 күнүгэр бу дьинэ оскуола аһыллытын үөрүүлээх сирэ-туома буолла. Таһаара дьинэ 1932 сыллаахха Сыһааһаах дьин алаастан көһөрүлөн киирбитэ. Урууку кээһигэр бу объект оскуола, совхоз конторага буола сылдыһыта, онтон кээһин иччитэхсийэн турбут дьини кээһилээк баһылыга Тимофеев В.М. этии киллэрэн, көбүлээн ааспыт сыл атырдыах ыйыттан кээһилииннэ бүтүүн ылсан, иһин барытын обшмакалаан, кииһи котельнайтан ититэн алын сүһүөх оскуола үс кылааһа бу күннэргэ көһөн, кырачааннар үөрэнэн эрэллэр. Таһаара дьинэ оскуола олбуорун иһигэр турар, онон кииһи үлээбэ киирэн, буруу таһааран, кээһилээк тас көстүүтүн да туһаарда.

«СО» корр.

ҮНКҮҮҮТ ОБОЛОРБУТ СИТНЬИЛЭРЭ

Тохсунуу 9-12 күннэригэр Дьоккуускай куоракка Саха Республикаһын Президиен иһинээһи "Барбары" фонда, культура уонна духуоһуоһуоһун, музыка үрдүк оскуолатын уонна культура министерствоһун үөрэх чааһыгар управлениитын тэ-

рийиһилэринэн ытылыһыт "Сага ааттар" III республиканскай аһааһа конкурса А.В.Посельская аатынан Дирингээһи оҕо музыкальнай оскуолатын үнүкүүтүгэр Проня Петров, Мааша Пилигина, Кеша Корляков, Аля Илларионова "Венский вальс", "Задоринки", "Леглябай", "Самба", "Ча-ча-ча" үнүкүүлэринэн кыттаннар, I степеннээх лауреат үрдүк аатын ылары ситистилэр. Оҕолор хореографтарынан Валентина, Аля Новгородовтар уонна Александра Тарабукина буолаллар.

Бу республиканскай музыкальнай училище концертнай саалаһыгар үрдүк таһыма ытылыһыт конкурса Намтан, Манга-Хангаластан, Уус-Алдантан, Ойуукумэттэн уо.д.а. улуустартан музыкальнай оскуолалар үөрэнэччилэрэ кыттыны ылылар. Жюри председателинэн музыкальнай училище директора, уус-уран салайааччыта, РФ уонна СР культураларын үтүөлүүк үлэһитэ, ЮНЕСКО чилиһэ, "Барбары" фонда лауреата Н.С.Посельская, чилиһэн-кээһин учулище преподавателлэрэ үлээтиилэр.

Конкурс иккис күнүгэр учулище сүүрүнүүр специалистара З.И.Попова классическай, Д.Г.Иванова историко-бытовое, А.А.Ноговицын аныгы үнүкүүлэргэ маастар-классастары ытылар. Оҕолор элбээх үөрэннилэр, үтүлү биллилэр-көрдүлэр. "Сага ааттар" конкурса оҕолор "Инструментальной толоруу", "Оркестровой духовой инструменнар", "Медной духовой инструменнар", "Народной инструменнар", "Фольклорной инструменнар" уонна "Хореографическай искусство" дьин көрүгүнэргэ бэйэлэрин талааннарын көрдөрдүлэр.

Каруу конкурс түмүгүнэн гала-концерт П.А.Ойууускай аатынан Саха академическай театрыгар буолла. Дьаһал Сага дьыллаагы бааһынан уонна "Лебединое озеро" балетка сылдыһынан түмүктэннэ. Оҕолорбутун үрдүк ситиһиллэриннэ эһэрдэлиһит уонна конкурса кыттыһыттар куус-көмө буолбут төрөттүгэр-битигэр махталбытын биллэрсөт.

Аля НОВОГРОДОВ, Дирингээһи оҕо музыкальнай оскуолатын үнүкүү кылааһын преподавателэ.

УЛУУСТААНЫ "МЕЖОРАТОР" ГҮП ТЭРИЛЛЭГТЭ 30 САМЫН КӨРСӨ

ТЭРИЛТЭ ҮЛЭЛЭЭН-ХАМСААН КЭЛБИТ ИСТОРИЯТА

(Салтыг. Ивэн "Сана олох" 6 №-гэр көр)

2001 с. Өлүнэз — Туора Күөл водовод тутуула бүтэн. Чурапчыга Өлүнэз өрүс уута кутуллубута. Бу үлэ салаааччытынан В.Е.Макаров, маастарынан Т.А.Кондратьев салтыг-ыбыттара. Водохранлише уутун объема 2 мл. куб. м., сабардама 117 га, трубчатый урөөнөөх регулятордаах, сифоннаах, быһытын улуна 106 м, үрдүгэ 4 м. Манна 11,5 км. улунаах турбата суох учаастакка ханаал хайыллыбыта, түөрт бетоннай перспад, түөрт водовыпуск, түөрт мас муоста тутуллубуттара. Билигин Лена уутун Таатта улуунун диэки салтыг ытыгыла үлэ барар. Ол курдук, Самнавайдаах, Лампа, Урун Күөл быһыттара капиталнайдык өрөмүөнөннилэр. Чычмас күөлтэ уу кинирэр турбаттах быһыт тутулуна, ханаал хайылыныа иткни сиргэ Таатта үрээдэр бетон быһыт сваятын опордуу, буоруа ханын, бетоннааһын үлэлэрэ ытылынылар. Бу үлэ салтыг үбүлэһэрэ быһаарынар.

Манн таһынак "Мелнора-

тор" ГҮП күһүнүн Кытаанаах Лоскуй, Нама быһыттара онголуунулар. Олохтоох уулары таба туһаныыга Нэлэмгэ ханаал хайыта, Уоһайга, Кытта Күрөөгө, Бөрө күөлүтэр барыларыгар регуляторлары тутууну салтыг туруорсабыт.

Таатта үрээтин, кини салааларын быһыттааһын түмүтэр барыта 41күөл онгоһулган турар. Күөлүр ууларын уопсай объема урукку сылларга 82,5 мл. куб. м. буолар этэ. Билигин инженернэй тутуудартан болтоого бетон тимири, Хаамына мас, Чурапчы күөлүн бетон тимири, Лампа буор, Чычмас трубчатый регулятордаах, Тааттага түһэр Синкынгэс үрүххэ Самтавайдаах, Урун Күөл бетон тимири, Туора Күөл бетон трубчатый регулятордаах уонна Сири Холлогос бетон быһыттара ууну хайаан үлэти турулар. Балартан улууспут биир саамай улахан гидротехническэй тутуутунан Сири Холлогос бетон быһыта буолар.

Чурапчы олус кураанылар улуус буолан, Таатта үрэх баһыгар улахан водохранили-

ше тутуутук ытарга быһаарынаан, билигин инженер-гидротехниктарбыт П.Г.Попов, Д.И.Сивцев, В.Е.Макаров, землеустроитель В.А.Тюнгурядов мусак, Мэтиринэн Амма уутун хилларимни үөрэллэртэр. Водохранилише сири Сири Холлогоско дьэн быһаарыттара. 1984 с. сири үөрэтэн, быраамаһын онгоһторон, матырыаанын таһан, бөлөмүнүн үлэ барыта. Бу улахан уутук тутууну билиги тэрилтэ бэйэтин үлэһиттэрэ тутуулар. Кылаанбынай инженеринэн В.Е.Макаров, маастарынан Т.А.Кондратьев үлэлэһиттэрэ, суолпардар П.П.Посельский, А.М.Пермяков, И.И.Холотков, Н.Т.Захаров, С.Н.Посельский, А.И.Сергеев, трактористар Г.Н.Саввин, Д.И.Понсеев, И.Д.Белочкай, М.И.Яковлев, Г.В.Бомбеев, А.П.Лукин, И.И.Саввин этилэр.

Водохранилише быһытык улуна 1020 м, үрдүгэ 7,5 м, сабардама 275 га, объема 6,5 мл. куб. м, 1020 мм. диаметрдаах тиктир турбакан урөөннэй сыха (сифоннай) онгоһуллубута, аһыллар-сабыллар авнаардаах.

148 морозильнай установка-лардаах, бетон, тимири, муустан харыстыр тутуулардаах олуус уутук тутуу 1995 с. бүтэн, билигин үлэлик турар.

1998 с. Таатта сүһиүтэр онгоһуллубут алта сана күөлгэ барыларыгар Кэбээни собото ытыгылыбыта. Кус, анды себүлээн түһэр буолла. Элбэх уу куньсуулан, экология, минероохимат үлүгэй өттүтэр түбүстэ. Нэбиллэһинь көрдөһүүтүнэн Чурапчы куулу 1998 сыллаахха регуляторын порогун 60 см үрдэтэн, уутук объема элбэплилпит. Уутун таһыма үрөтөн, күөлү килээн сытар сыыр сирэйик мууһа ирэн, тоһуттара-токторо улаатан бу сылларга биеэргэ бөөрөгөтүү үлэтэ ытыгыла сылдьар.

Лена уута кэлэринэн сибээстээн турбата суох учаастакка кырата суох үлэлэр уонна урут тутуллубут гидротехническэй тутууларга капиталнай өрөмүөннөр бараллара хайаан да наадаах. Онуук, бастатан туран, Уоһайга (Одьулуун) урөөнөй бетон регулятор тутуула, Одьулуунга Таатта үрэх

сүһиүтэр дамба обвалованине онгоһуула. Бөрө күөлүтэр урөөнөй бетон регулятор. Хатылаа бетон хас да шлюз регулятордар, Кытта Күрүнэн бетон шлюз регулятор тутуулар, Мороллой, Хаамына, Лахалды уо. д. а. буор быһыттар өрөмүөннэрэ. Бу аалтамыт үлэлэртэн билигин бетон тимири регулятордаах быһыт Хатылы Чурапчы икки ардыгар Таатта үрэххэ тутуула сылдьар. Быһытын улуна 1 км ордуулаах. Бу быһыт Таатта үрөтүн уутун хайаан Чурапчы күөлүн иһинэн ытарга анаан тутуллар. Манна маастарларынан В.Е.Макаров, Ф.Г.Оногосов, биригэдийиринэн Н.Н.Павлов үрдүк таһаарылаахтык үлэли сылдьаллар. Бу үлэ котлоана хайылаан, 40 свая түһэн, түһэри бетоннааһын үлэтэ бүтэн турар, аны сайын тутуу сааһааба. Билигин үлэһит-тэрбиттэни тутулуктаах үлэ барыта онгоһуллар, быһыт бүтэрин-бүппэтин үбүлэһин-быһаарыа.

В.МАКАРОВ,
инженер-гидротехник.

◆ Специалист трибуна

БИБЛИОТЕКА — БИЛИИ ХРАМА

Кини библиотека — улууска биир улахан информационнай иткни буолар. Манна сылга барыта 2520 адааччы сылдьар. Адааччыны кытары үлэһиттер отделга олуттаах библиотектардар Л.П.Монастырева, С.Р.Седалищева, Н.Г.Захарова, М.Н.Аманатова, эдэр үлэһит Н.Н.Аммосова үлэһиттэр.

Сорох дьон библиотекка үлэтин иткни дин саныллар, араас суруналы аада-ааба кинигэ эрэ биеэ олоһор курдук өйдүүлэр. Билигин адааччыга кинигэни эрэ уларсыынан муурдамакка, маадалаах информациялар булан биэрэрбит, араас көрүннээх мааассабай дыһаллары ытарбыт таһынан каталогтары регистрациялаһын, ханыат, сурунаал ыстатыйаларынан кэристеканы оноруу, библиографическай справканы толоруу уо.д.а. курдук кини харадар дэбигис барылыллыбат үлэбит элбэх.

Ааһар саала иһинэн "Алгыс" литературнай-музыкальной салон уонтан таһа сыл устата көхтөөхтүк үлэлээн кэллэ. Манна суруулааччылары кытары көрсүүлэр, кинигэ презентациялар, литературнай-музыкальной биеэрдэр ытылаллар.

Улууска ытыллар

араас научнай-практическэй конференциялартан туора турбаттыт, кинигэ быһытапкатынан, саада литератураны ырытыынан, дакылааттарынан малдын кытаабыт. Ол курдук, хоту көһөрүллүү 60 сылын декадатыгар ытыллыбыт конференция библиотектардар С.Р.Седалищева "Көһөрүллүү туһунан кинигэлэр", Н.Г.Захарова "Көһөрүллүү темата ханыат, сурунаал ыстатыйаларыгар" дьэн дакылааттарынан кыттыбыттара. Дахылааттары иһэн баран, суруулааччы С.А.Попов — Умат көһөрүү туһунан библиографическай ыйынык таһааттарга этии илэрбитэ.

С.А.Новгородов аатынан Чурапчы 1-гы №-дээх орто оскулатыгар "Норуот педагогика-оһону иткнэ" конференция Е.Н.Макарова "Обону иткнэ аба оруола", Н.Г.Захарова "Обону иткнэ сэмэ-лэһын, хайбабыл суолта-та" дахылааттарынан кыттан биһирэммиттэрэ.

Билигин кинигэ, ханыат сурунаал сыката мараан, дьон библиотекка сылдьыта үксэтэ. Ааһар саалада студена-ры, үөрэнээччилэр, араас үрэх тарилтэлэригэр кытаан үөрэнээччилэр, специалистары таһынан, көннөрү ханыат, сурунаал

ааһааччы малдын толору буолар.

Ааһааччылар болсом-толорулар библиотекка саада кинигэ кинигэлэри билиһиннэрэбит.

I. УУС-УРАИ
ЛИТЕРАТУРА

1. Андронов В. Душа-целобная сила. Якутск, 2001г.
2. Бальдур Э. Удар шлага. Москва, 2001.
3. Громова П. Реф-рент. Москва, 2001.
4. Данн Д.А. Знак че-репа. Москва, 1999.
5. Константинов А. Судья. Санкт-Петербург, 2001.
6. На языке мертвых. Москва, 2001.
7. Нэнс Дж. Час Пан-дори. Москва, 1999.
8. Смит М.К. Роза. Москва, 1999.
9. Спенсер П. Горькая-сладость. Москва, 200.
10. Тохарева В.С. Стрелец. Москва, 2001.
11. Шоу Б. Растрево-женный эфир. Москва, 2000.

II. ЭНЦИКЛОПЕДИЯЛАР

1. Большая энцикло-педия рыбалки. Москва, 2001.
2. Бочкарева В.Е. Энциклопедия штыя от А до Я. Шым без примерок на все размеры. Москва, 2001.
3. Величайшие творе-ния человечества. Моск-ва, 2001.

4. Домашний меди-цинский справочник. Уни-версальная энциклопе-дия. Москва, 2001.

5. Полная энциклопе-дия Физ-шуй. Москва, 2001.

6. Российская музей-ная энциклопедия. В двух-томках. Москва, 2001.

7. Трубников В.Г. Полная энциклопедия: оружие, вооружение всех-времен и народов. Моск-ва, 2001.

III. ЭКОНОМИКА

1. Буглай В.Б., Ливен-цов Н.Н. Международные-экономические отноше-ния. Учебное пособие. Москва, 2001.
2. Кругляков Г.Н., Круглякова Г.В. Товаро-ведение продовольствен-ных товаров. Учебник. Ростов, 1999.
3. Викатор Г.С., Викто-рова Г.Р. Микро и мак-роэкономика. Энциклопе-дический словарь. Моск-ва, 2001.

IV. ПЕДАГОГИКА

1. Бестужев — Лада И.В. Нужна ли школе-реформа? XX I век: олимпиады и желаемые-изменения системы на-родного образования России. Москва, 2000.
2. Вопросы контроля-обученности учащихся-иностранным языку. Ме-тодическое пособие. Об-минох, 1999.
3. Гершунский Б.С.

Образование как религия-третьего тысячелетия: гармония знания и веры. Москва, 2001.

4. Корсакова Н.К. и др. Неудавшиеся дети: нейрорепсихологическая-диагностика трудностей-в обучении младших-школьников. Москва, 2001.

5. Ксензова Г.Ю. Оце-ночная деятельность учи-теля. Учебно-методичес-кое пособие. Москва, 2001.

6. Маслов А.Г. Подго-товка и проведение со-ревнований учащихся "Школа безопасности". Москва, 2000.

7. Педагогика. Учеб-ное пособие. Москва, 2001.

8. Подласый И.П. Пе-дагогика начальной-школы. Учебное пособие. Москва, 2001.

9. Потанина Л.Т., Щур-кова Н.Е. Символика по-ведения. Москва, 2001.

10. Правовой справоч-ник педагогического ра-ботника общеобразова-тельной школы. Москва, 2001.

11. Принципы и при-емы анализа литерату-рного произведения. Учеб-ное пособие. Учебное по-собие. Москва, 1999.

12. Программно-целе-вое управление разви-тием образования: опыт, проблемы, перспективы. Москва, 2001.

Н. ЗАХАРОВА,
улуустаады иһин
библиотека
ааһааччыны кытары
үлэһэ отделын
сэбиэдиссая.

БУХГАЛТЕРДАР
СЕМИНАРАРА

Тохсуньу 16 күнүгэр улуус дыһалтатын дыһын муһуһа-ир саалыгар улууспут бюджет-ней уонна производственной тарилтэрин кылаабынай бухгал-тердарын, кадр кыта үлэһэ от-дел сэбиэдиссэдэрин семина-рда буолан ааста. Бу пенсионнай фонда управлениета сыл аайы тарилтар семинара 2002 сыллаахы индивидуальной сэбиэдиссэдэр отчуоттарын түһэри быраабыла-ларын уонна саада пенсионнай ре-форма олоһо киникитикон сибээ-стээн отчуотка, пенсионной стра-ховкалааччылары кытта үлэһэ управылылары сирдэтар сыллаа-х-соруулаах ытылыныа. Манна улуус бары тарилталариттан 100-чээ кини кыттыныа ыла.

Индивидуальной сэбиэдиссэ-эпери түһэрингэ сыл аайы уладь-тымаар кылаарилла тураллар. Олор, быһыны семинар уратылы-нан теоретическай эрэ өттүгүн бу-олбаа, практикескай хабарыаах ытылылыбыта буолар. Семинар кытылаахтарыгар 2002 сыллаах индивидуальной сэбиэдиссэдэр отчуоттарын хайдах түһэри, от-чуоту хайдах онгоһору программа-ларынан барытын улахан экранга көрдөрө-көрдөрө консультация курдук бериликэ. Онуук отчуот программатын киллэрин туһунан кылаабынай специалиһа В.В.Гого-лева, отчуоту онгоһуу борзадаһын туһунан информацияны персо-нальной уурут баһаары специалиһа А.М.Григорьева онордулар. Тэ-риһээччилэр быһылы семинарга улуус тарилтэлэр көхтөөхтүк кы-тыгыттарын билиһинилэр.

"СО" көрө.

Үөрэнээтччилэргэ аналдаах таһаарыы

ҮӨРЭХ + СПОРТ = САЙДЫ

Ната ДАНИЛОВА

ВОИСКАЯ ДИСЦИПЛИНА, ДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ВЗЫСКАНИЯ

Воинская дисциплина есть строгое и точное соблюдение всеми военнослужащими порядка и правил, установленных законами, воинскими уставами и приказами командиров (начальников). Воинская дисциплина основывается на осознании каждым военнослужащим воинского долга и личной ответственности за защиту своего Отечества, на его беззаветной преданности своему народу.

Основным методом воспитания у военнослужащих высокой дисциплины является убеждение. Однако убеждение не исключает применения мер принуждения к тем, кто недобросовестно относится к выполнению своего воинского долга.

Воинская дисциплина обязывает каждого военнослужащего:

- быть верным Военной присяге, строго соблюдать Конституцию и законы Российской Федерации;
- выполнять свой воинский долг умело и мужественно, добросовестно изучать военное де-

ло, беречь военное и государственное имущество;

- стойко переносить трудности военной службы, не щадить свои жизни для выполнения воинского долга;
- быть бдительным, строго хранить военную и государственную тайну;
- поддерживать определенные воинскими уставами правила взаимоотношений между военнослужащими, крепить войсковое товарищество;
- оказывать уважение командирам (начальникам) и друг другу, соблюдать правила воинского приветствия и воинской вежливости;
- с достоинством вести себя в общественных местах, не допускать самому и удерживать других от недостойных поступков, содействовать защите чести и достоинства граждан.

ДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ВЗЫСКАНИЯ

За нарушение воинской дисциплины или об-

щественного порядка военнослужащий лично несет дисциплинарную ответственность.

При нарушении военнослужащим воинской дисциплины или общественного порядка командир (начальник) может ограничиться напоминанием о его обязанностях и воинском долге, а в случае необходимости и подвергнуть дисциплинарному взысканию. При этом он должен учитывать, что налагаемое взыскание как мера укрепления дисциплины и воспитания военнослужащих должно соответствовать тяжести совершенного проступка и степени вины, установленным командиром (начальником) в результате проведенного разбирательства.

Дисциплинарные взыскания, налагаемые на солдат, матросов, сержантов и старшин

На солдат, матросов, сержантов и старшин могут налагаться следующие взыскания:

- а) выговор;
- б) строгий выговор;
- в) лишение солдат и матросов, проходящих

военную службу по призыву, очередного увольнения из расположения воинской части или корабля на берег;

г) назначения солдат и матросов, проходящих военную службу по призыву, вне очереди в наряд на работу — до 5 нарядов;

д) арест с содержанием на гауптвахте солдат и матросов, проходящих военную службу по контракту — до 7 суток, а солдат и матросов, проходящих военную службу по призыву — до 10 суток;

е) лишение нагрудного знака отличия;

ж) досрочное увольнение в запас солдат и матросов, проходящих военную службу по контракту;

з) снижение в должности;

и) снижение в воинском звании на одну ступень;

к) снижение в воинском звании на одну ступень с переводом на низшую должность.

Военный комиссар Чурапчинского улуса
подполковник Н. ПЕСТРЯКОВ.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ

Куну көрдөрбүт кун-кубай ийзбитин, эйбэс эбзбитин, Болтоно нэһилиэгин олохтообун **ЕЛИЗАВЕТА ПЕТРОВА ВАСИЛЬЕВНА** 55 сааскын тулар дьолун күнүгүнэн иттиктик, истинник эбэрдэлиибит!

Ытыктыыр киһибитигэр эбэрдии эриччии, малдарга бэриммэт кытаанах санааны, дьолун махтала үйэтин уһаттын, олоххо кынаттаабыт оҕолорун, сиэннэриг кытаанах доруобуйаны баҕарыбыт. Иниикитин даҕаны үтүө санааг саппаарыбатын, итти, истик кыһамнык уураабатын, ар кэмгэ амарах сыйһамтынан, үтүө субуһууну куруутун арааччылаах сырыт дьин алгыһыт!

Болтоготтон Аксинья Дмитриевна, Мария Николаевна, Нерюнриттан, Орто Халыматтан, Намтан, Дьокуускайтан, Чурапчыттан, Болтоготтон кыргыттарын, уолаттарыг, күтүөттэриг, сиэннэриг.

ИВАН ГРИГОРЬЕВИЧ МАКАРОВЫ 2002 сыл түмүгүнэн общественной бэрээдэги харыстааһынга үчүгэй түмүктээх үлэтин иһин Саха Республикатын Ис дьыалаба министерствотын Бочуотунай Грамотатынан наҕараадалааһынан эбэрдэлиибит!

Иниикитин даҕаны үүнэр көлүөнэни иттигэр-үөрэтигэр, чөл олоххо үктэннэригэр үлэтигэр дьин эрэйдитин биллэрэбит.

Улууһаабы дьиз-уот, коммунальнай хаһаайыстыба управлениета.

АТЫЛЫБЫТ

Тентебай УАЗ кузовын — 2500 солк.
УАЗ инники моторун — 8000 солк.
УАЗ кэниик моторун — 6000 солк.
УАЗ раматын — 2000 солк.
УАЗ радиаторун — 2500 солк.
УАЗ рулевой механизмын — 1000 солк.
Рессораны — 500 солк.
ЗВФ-15 электрической форсу (ТЭН) — 10000 солк.
3 фазалаах электродрели — 1500 солк.
42-337, 41-624 телефоннарынан билсэргитигэр.

1996 с. ГАЗ-029 «Волга», саппаас мотурдаах, 1989 с. «Субару-Легасси» массыналары. Билсэр тел. 23-249 (Сылан).

2000 с. онотуллубут УАЗ «Локс» массынаны. Туруга үчүгэй, өнгө — сырдык халлаар күөбү. Литой дискпаардаах, итэ утуппеннай. Санаата кэпсэтимин. Билсэр тел. 41-027 (үлэ чааһын кэнииттэн).

БИЛЛЭРИИ

Иски саастаах уол оҕону көрөөччүгэ наадыабыт. Сарсыарда 9 ч. кыһа 4 ч. дьаһы. Төлөбүр — дьуоҕабынан. Билсэр телефон 41-027.

БИНИГИ ӨНӨБҮТҮНЭН ТУҢАНЫН!

Чурапчы — Дьокуускай — Чурапчы маршрутунаа дьону таһыын. Билсэр тел.: Чурапчыга — 41-752, Дьокуускайга — 42-84-53.

МАХТАНАБЫТ

Чурапчы сэлээннэтин олохтообун, күндү абаатын, эһэбитин, үлэ ветеранын, хоту көһөрүллүү кытылаабын Местников Афанасий Яковлевич 2002 сыл ахсынны 16 күнүгэр олус хомолтолоохтук, эмискэ ыар ыарыны күн сириттэн илдьэ барда.

Күндү абаатын, баарсуох тирэх буолар киһибитин сүтэрбит кутурбанаах күммүтүгэр күүс-көмө, субэ-ама буолбут чугас ыалларбытыгар Макаров П.М., Макаров И.Г., Макаров А.А., Пермякова М.С., Сивцев И.В., Макарова Е.М. дьиз кэргэттэригэр, аймактарбытыгар Попов Р.П., Филиппов Д.Д., бырааппар Данилов Р.П., Болтоготтон убайбытыгар Местников Н.Я., балтыларбытыгар Лыткин Е.Д., Л.А., Попова Е.Д., Лебедева М.Д., күтүөллүтүгэр Лебедев Г.Г., бырааттарбытыгар Дмитрий, Никита Сиссиннэргэ, Новгородов А.А., Попов А.А., Попов В.П., буоругар үлэлэспит Дуранов Е.Е., Егоров Н.Е., Кузьмин А.П., тигэх суолугар атаарыыга, көмүс унуобун көтөбөр түбүктээх күннэригэр сүүрбүт-көппүт бары өттүнөн моральнай, материалнай көмөнү оморбут, өйбүл буолбут Маарыкчааннаабы ПО кол-

лективтар (предс. Григорьева А.Г.), абаатыр үлэ-лэббит «Агрострой» үлэниитэригэр, табаарыстарыгар (нач. Софронов И.И.), ЖКХ администрациятыгар (сал. Ефимов Д.П.), чугас-ыкса ыалларбытыгар, ыраах-чугас аймактарбытыгар Местников Н.Н., кини дьиз кэргэттэригэр, Тартыев Г.Ф., бары Кривошанкиннарга, Новосибирскайтан балтыбытыгар Етжанова В.А., кини бириг төрөөбүттэригэр, абаатыр бириг төрөөбүттэригэр, бырааттарбар Роман, Константин, Александр Даниловтарга, кинилэр дьиз кэргэттэригэр, эдьийдэрбэр Ирина, Анна Игнатьеваларга, Амнаттан Артемьевтар дьиз кэргэттэригэр, чугас киһибэр дьүөгэбэр Матвеева А.Л., атын көмөлөспүт бар дьоммутугар туохха да кэмнэммит дьин махтал-бытын тиздэбит.

Сана үүммүт 2003 сыл эһизэх бары үчүгэйи, кэрэни, сырдыгы эрэ адалын, иллээх-эйэлээх буоллун, ыары ыалласпатын, эрай энгэрдэспитин, дьоллоохтук-соргулаахтык олорун, үтүө санаабыт уустубатын, доруобай буолун!

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэнэ.

Биһиги күндү бырааппыт, убайбыт Егоров Афанасий Иннокентьевич уһун ыарыыттан күн сириттэн барда. Кинини көрбүт-истибит, биһизэх үгүс көмөнү оморбут, үтүө санаалаах, аһыныгас дууһалаах күндү бырааппытыгар Дьадаева Людмила Николаевнага, ыар күммүтүгэр күүс-көмө буолбут дьоммутугар улуустаабы үөрэх управлениетын коллективыгар (начальник Сидоров Е.С.), Чурапчы сэлээннэтин бары уһууааннарыгар, күтүөттэригэр Ордахов Г.С., Дьяконов П.П., Монастырев Д.Д., бырааппытыгар

Лыткин И.И., Петровскайдаабы түөлбө начальнигар Макарова М.К., табаарыстарбытыгар С.С., В.В. Ке-нофоновтарга, эдьийибитигэр Шеломова М.Н., санаспытыгар Михайлова З.Д., бырааттарбытыгар Оконешников С.С., Архипов Е.Е., транспортынан көмөлөспүт Смирников Г.В., Пермяков М.М., Попов Н.Н., Оконешников Н.В., Зверстов Г.Г. махтанабыт.

Эһигини хаһан да кыһалба кыһарыйбатын, сана үүммүт сыл үчүгэйи эрэ адалын дьин алгыс-пытын тиздэбит.

Биригэ төрөөбүттэрэ.

Хайахсыт нэһилиэгин олохтообу

КУЗЬМИНА Наталья Дмитриевна

уһун ыраах ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэннэргэ Кузьмин Гаврил Гавриловичка; оҕолоругар Аннага, Раисага, Александрга, бары аймактарыгар дьинг кутурбаммытын тиздэбит.

Хайахсыт нэһилиэгин дьаһалтата, бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциацията, кырдыабаатар сэбиэттэрэ.

Кутурбанаарын тиздэбит:

— Ийэтэ Наталья Дмитриевна өлбүтүнэн байэлэрин үлэниитэригэр Кузьмина Раиса Гавриловнага Хайахсыт участкай балыһатын коллектива.

— Тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, Кузьмина Наталья Дмитриевна өлбүтүнэн кэргэннэргэ бириг үөрэммит табаарыстарыгар Кузьмин Гаврил Гавриловичка, оҕолоругар, аймактарыгар Хайахсыт оҕулаһыгар бириг үөрэммиттэр.

— Кэргэнэ Кузьмина Наталья Дмитриевна олохтон туораабытынан убайдарыгар Кузьмин Гаврил Гавриловичка Хайахсыттан Кузьминнар, Федоровтар.

Тыыл, үлэ ветерана, Бахсы нэһилиэгин олохтообу

СОКОЛЬНИКОВ Федор Абрамович

бу дьыл 14 күнүгэр өлбүтүнэн кэргэннэргэ, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дьинг кутурбаммытын тиздэбит.

Бахсы нэһилиэгин олохтоох дьаһалтата.

Кутурбанаарын тиздэбит:

— Федор Абрамович өлбүтүнэн күтүөтүгэр байэлэрин үлэниитэригэр Попов Петр Петровичка, кини кэргэннэргэ кыһыгар Алабар участкай балыһатын медпостыгар Попова Клара Федоровнага Алабар нэһилиэгин олохтоох дьаһалтата.

— Аҕата Федор Абрамович өлбүтүнэн байэлэрин үлэниитэригэр Попова Клара Федоровнага Алабардаабы участкай балыһа коллектива.

Чакыр нэһилиэгин олохтообу

АДАМОВ Егор Прокопьевич

өлбүтүнэн ийэтигэр Александрга Моисеевнага, бириг төрөөбүттэригэр уонна кинилэр дьиз кэргэттэригэр дьинг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчыттан эдьийэ уонна кини оҕолоро Сивцевтар, Трофимовтар, Гороховтар.

Тыыл, үлэ ветерана, Дьокуускай куорат олохтообу

ФЕДОРОВА Анна Петровна

күн сириттэн барытынан кыһыгар, улуустаабы 23 №-дээх аптека сэбидиосэйиҥер Николаева Мария Егоровнага дьинг кутурбаммытын тиздэбит.

Чакыртан, Чурапчыттан Гуляевтар.

Хоту көһөрүллүү кытылыаада, тыыл ветерана, Булуҥ улуутун Быков Мыйгар оҕолор Хадартан төрүттээх

ПОРТЯГИНА Анастасия Кирилловна

81 сааһыгар ылдьан өлбүтүн билэр дьонугар, аймактарыгар иһитинэрэбит.

Дьокуускайтан Тарасовтар, Мындабаайттан Старостиннар.

Мэксэ-Хангалас улуутун Павловскай баһуулагин олохтообу

АРГУНОВА Полина Михайловна

өлбүтүнэн уолугар күтүөллүтүгэр Аргунов Михаил Федоровичка, кэргэннэргэ балтыбытыгар Лена Степановнага дьинг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчыттан Барахсановтар.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 «а».
ТЕЛЕФОННАРЫБЫТ:
редактор — 41-332, отдалар — 41-265.
E-mail: sapaoloh@churap.sakha.ru

Хаһматы тарйааччылар: Саха Республикатын Правительствота, улуус дьаһалтата, редакция. Хаһмат сахалым тылынан оптуорунуука, чаппаарга, субуотага тахсар. Хаһмат индикса: 54907

“Сага олох” редакционной-издательской холбоһук.
Офсетной бачээт. Сакааһын № 7. Тираж 2293.
20. 01. 2003 с. бачээкэ бэриллэнэ.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар малды сөп түбэхэр буолбатах. Суруука ийиллор чакчылар кырдыктаахтарыгар эппиэтинэһи автор тус байэте сүгэр.